EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 18.9.2008
SEC(2008) 2445

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

Pavaddokuments

KOMISIJAS PAZIŅOJUMAM EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Daudzvalodība: Eiropas priekšrocība un kopīga apņemšanās

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

{COM(2008) 566, galīgā redakcija}
{SEC(2008) 2443}
{SEC(2008) 2444}

Šis ziņojums ir saistošs tikai Komisijas dienestiem, kas iesaistīti tā sagatavošanā, un neskar Komisijas turpmāko lēmumu galīgo redakciju.

KOPSAVILKUMS

Ietekmes novērtējuma ziņojumā aprakstīta situācija saistībā ar daudzvalodības politiku un ierosināts, ka jāpastiprina pasākumi šajā jomā. Tas ir pievienots Komisijas paziņojuma priekšlikumam "Daudzvalodība: Eiropas priekšrocība un kopīga apņemšanās" (Nr. 2008/EAC/004 programmas plānā).

Ilgtermiņā valodu daudzveidība Eiropas Savienībā ir ļoti svarīgs aspekts, jo ES 500 miljoni iedzīvotāju runā 23 atšķirīgās oficiālajās valodās, savukārt atsevišķos reģionos vai grupās cilvēki runā vēl 60 citās valodās, bet līdz ar imigrantiem klāt nākušas vairāk nekā 300 dažādas valodas. Lēš, ka patlaban Eiropas Savienības teritorijā dzīvo vismaz 175 tautību cilvēki. Migrācijas plūsma ir palielinājusi līdzšinējo mazākumtautību un kultūru daudzveidību. Tādējādi mijiedarbība starp dažādās valodās runājošiem cilvēkiem pēdējo gadu laikā ir pakāpeniski vērsusies plašumā, jo Eiropā ir palielinājusies mobilitāte, migrācijas plūsmas no trešām valstīm un globalizācija. Domājams, ka turpmākajos gados šī tendence turpināsies un pastiprināsies. Ņemot vērā šo informāciju, ietekmes novērtējumā ir apskatītas divas problēmas[1]:

(1) svešvalodu prasmes joprojām nav pietiekamas. Eiropieši vēl aizvien neprot divas valodas papildus dzimtajai valodai, ko vēlējās panākt Barselonas Eiropadome;

(2) Eiropas iedzīvotāji, uzņēmumi un pakalpojumu sniedzēji pilnībā neapzinās Eiropas valodu daudzvalodības priekšrocības, nedz arī tās radītās grūtības.

Problēmas apraksta pamatā ir dati un atsauksmes, kas saņemtas pēc diviem iepriekšējiem paziņojumiem par daudzvalodību[2] (2007. g.) un deviņu mēnešu ilgas apspriešanas (2007.-2008. g.).

Iepriekšējos paziņojumos par daudzvalodību un valodu daudzveidību bija izklāstīts rīcības plāns līdz 2006. un 2007. gadam, kā arī paredzēta pārskatīšana un iespējami papildu pasākumi. Sekmju un īstenošanas novērtējums, ko veica 2007. gadā, liecina, ka ir gūti panākumi (konkrēti valodu apguvē pamatizglītībā un vidējā izglītībā), taču īstenošana jāturpina un jāpastiprina saistībā ar mūžizglītību, īpašu uzmanību pievēršot neformālai valodu apguvei un valodu daudzveidībai vietējā vidē.

Apspriešanās gaitā dalībvalstis, Eiropas iestādes un ieinteresētās personas bija vienisprātis par šādiem jautājumiem.

Par daudzvalodības politikas sfēru:

- valodu un kultūru daudzveidība tiek uzskatīta par ilgtermiņa parādību Eiropas sabiedrībā – vairākums cilvēku to novērtē, vienlaikus apzinoties, kā tā ir

---

1 Iestāžu daudzvalodība (t. i., valodas, kuras Eiropas Komisija lieto iekšējā saziņā un saziņā ar iedzīvotājiem publikācijās/rakstiskos tulkojumos/mutiskos tulkojumos) neietilpst šā ietekmes novērtējuma un saistīto politikas iniciatīvu darbības jomā. Lai gan iestāžu daudzvalodība ir saistīta ar valodām, tā saskaras ar citām grūtībām, tai ir citi mērķi un iespējas, tāpēc tika nolemts šīs grūtības risināt atsevišķi.

2 COM(2003) 449, galīgā redakcija, COM(2005) 596, galīgā redakcija, COM(2007) 554, galīgā redakcija/2.

jāpārvalda efektīvi un uzmanīgi. Lielākā daļa respondentu neuzskata, ka būtu iespējams pāriet uz vienu valodu;

- valodu politika, kas veicina tikai ES oficiālo valodu apguvi, ir pārāk ierobežota mūsdienu sabiedrībai, kurā ikdienā kontaktējas dažādās valodās runājoši pilsoņi (un iedzīvotāji);

- valodu apguve jāsaista ar mūžizglītību;

- daudzvalodība ir transversāls jautājums, kas ietekmē konkurētspēju un Eiropas pilsonību un kas jāiekļauj vairākās politikas jomās, ne tikai izglītībā;

- valodu saglabāšana nav jāizvirza par valodu daudzveidības veicināšanas vienīgo mērķi, tieši pretēji, tai jāsekmē dialogs starp valodām un sabiedrības grupām;

- ikvienam iedzīvotājam ir vajadzīgas atšķirīgas valodu prasmes, un tas ir atkarīgs no personīgajām interesēm un dzīvesvietas, ģimenes un profesionālās pieredzes.

Par metodēm:

- dalībvalstīm un Komisijai jāizveido valodu politika, kas veicina valodu daudzveidību un sekmē valodām labvēlīgu vidi, paplašinot to valodu klāstu, kuras māca, novērtējot un saglabājot iedzīvotāju valodu prasmes un rosinot tos turpināt mācīties;

- lai apgūtu valodas, ļoti svarīga ir valodu mācīšanās mūža garumā – sākot agrīnā vecumā, saglabājot motivāciju skolas un pirmo apmācību laikā un turpinot valodu apguvi visu mūžu;

- labāk jāizmanto neformāla valodu apguve, uzlabojot piekļuvi multividei, virtuālai un fiziskai mobilitātei un kultūru apmaiņai. Šādi mācīties valodas var, kad, kur un kā vēlas, un cilvēki ar dažādu pieredzi var sazināties, atklāt un salīdzināt dažādus domāšanas veidus;

- vietējām kopienām, pakalpojumu sniedzējiem un uzņēmumiem jāņem vērā, ka viņi nereti strādā ar iedzīvotājiem un klientiem, kuri runā citā valodā, tādēļ tiem jāizstrādā stratēģijas, kā rūpēties par šo cilvēku valodu vajadzībām.

Jaunā paziņojuma pievienotā vērtība būs šāda:

- turpināt virzīties uz mērķi "dzimtā valoda plus divas svešvalodas", skaidrāk norādot jomas un mērķgrupas, kas netiek līdzi (studenti profesionālajā izglītībā, pieaugušie ar zemu kvalifikāciju un migranti) un kas nebija tik sīki analizētas iepriekšējos paziņojumos;

- iekļaut daudzvalodību izaugsmes un nodarbinātības procesa plašākā kontekstā, veicinot izpratni par valodu daudzveidības priekšrocībām un tās ietekmi uz kultūru dialogu. Kā to nesen norādīja *Euromed* kultūras sanāksmē[3], saistībā ar iepriekšminēto daudzvalodība kļūst arī par ES ārpolitikas daļu;

---

[3] *Agreed Conclusions of the third Euro-Mediterranean Conference of Ministers of Culture*, Atēnas, 2008. gada 29. un 30. maijs; *Presidency Declaration at the Conference New Paradigms, New Models —*

- iekļaut daudzvalodību attiecīgajās Eiropas mēroga politikas jomās un strādāt partnerībā ar dalībvalstīm un ieinteresētājām personām, lai nodrošinātu, ka mērķi ir kopīgi un ka tos īsteno vispiemērotākajā līmenī.

Tādējādi daudzvalodību politikas **divi galvenie mērķi** ir šādi:

(1) dot iedzīvotājiem iespēju apgūt divas svešvalodas papildus dzimtajai valodai (t.i. "dzimtā valoda plus divas svešvalodas";

(2) informēt par valodu daudzveidību Eiropas sabiedrībā un vērst to par priekšrocību kultūru dialogā un saistībā ar konkurētspēju.

Attiecībā uz **īstenošanu** pirmais darbības mērķis ir nodrošināt, lai daudzvalodību nepārtraukti veicinātu iepriekšminētajās Eiropas politikas jomās, izmantojot **iekļaujošu pieeju** un vislabākajā veidā izmantojot finansiālo atbalstu, kas pieejams no pašreizējām Eiropas programmām. Atbilstīgi subsidiaritātes principam dalībvalstis ir galvenās lēmumu pieņēmējas par šiem jautājumiem, bet īstenošanai svarīgas vairākas ieinteresētās personas (izglītības sniedzēji, sociālie partneri, plašsaziņas līdzekļi, vietējās iestādes utt.). Tādēļ otrais darbības mērķis ir partnerībās **sadarboties ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām**, lai palīdzētu tām īstenot kopīgos mērķus un attiecīgajā līmenī piemērot iekļaujošu pieeju.

Mērķu īstenošanai ņemtas vērā vairākas iespējas:

(1) dalībvalstis neveic nekādus papildu pasākumus un stratēģiski neizmanto ES programmas (iekļaušana);

(2) izmanto reglamentējošus instrumentus (ieteikumu);

(3) izmanto atvērtās koordinācijas metodi, t. i., publicē Komisijas paziņojumu, lai sāktu sadarboties ar dalībvalstīm un saņemtu citu Eiropas iestāžu atbalstu. Daudzvalodību iekļauj pašreizējās ES programmā un iniciatīvās.

Izglītības un kultūras ģenerāldirektorāts salīdzināja minēto iespēju priekšrocības un trūkumus un izvēlējās ieteikt 3. iespēju, kura ļautu Komisijai, sadarbojoties ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, pievērsties identificētajām ar daudzvalodību saistītajām problēmām un rast atbilstīgus risinājumus. Šī iespēja visvairāk atbilst dalībvalstu un ieinteresēto personu cerībām un subsidiaritātes principam, turklāt tā nodrošinātu vislabāko pamatu, uz kura veidot izpratni par uzdevumiem un problēmām un gūt reālus risinājumus.

Apsverot iespējas, kā Komisijas politikā un programmās veicināt daudzvalodību, daudzvalodības izdevumu programmas iespēju noraidīja, jo daudzvalodība ir transversāls mērķis ļoti dažādās politikas jomās (izglītība, kultūra, plašsaziņas līdzekļi, nodarbinātība, sociālā iekļautība, pētniecība) un to veicināšana ārpus dabiskā konteksta nešķiet piemērota, nedz arī efektīva. Tādēļ par piemērotu risinājumu uzskatīja daudzvalodības iekļaušanu atbilstošajās Komisijas politikas jomās un programmās. Galvenās programmas ir šādas: visi Mūžizglītības programmas virzieni, atbalsts valodu apmācībai no struktūrfondiem, valodu integrācijas kursi imigrantiem ar *JLS* atbalstu, Jaunatne darbībā, Pilsoņu Eiropa, literāri

---

Culture in the EU External Relations, Ļubļana, 13. un 14. maijs, http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/kulturno_sodelovanje/nove_paradigme_novi_modeli_kultura_v_zunanjih_odnosih_eu/.

tulkojumi ar programmas Kultūra atbalstu, programma *Media*, programmas un iniciatīvas pētniecības un informācijas tehnoloģiju jomā.

Ņemot vēra iepriekš minētos apsvērumus un tiešas Komisijas darbības ierobežoto piemērošanas jomu, domājams, ka izraudzītajai iespējai būs turpmāk norādītā ekonomiskā un sociālā ietekme atkarībā no dalībvalstu un ieinteresēto personu apņēmības, īstenojot ierosināto stratēģiju.

- Ekonomiskā ietekme: valodu prasmes ietekmē iedzīvotāju nodarbinātības iespējas un konkurētspēju, tāpēc domājams, ka Komisijas aprakstītā stratēģija labvēlīgi ietekmēs starptautisko tirdzniecību un pārrobežu ieguldījumus, tehnoloģiju izstrādi un inovācijas, darba vietu skaitu un kvalitāti, attiecības ar trešām un aizjūras valstīm.

- Sociālā ietekme: domājams, ka stratēģija labvēlīgi ietekmēs sociālo iekļautību, kā arī pārvaldību un līdzdalību, jo valodu prasmes ir kultūru dialoga priekšnoteikums.

Izmaksas: paziņojumā ieteikto darbību īstenošana nepalielinās budžetu Komisijas līmenī. Mērķis ir efektīvāk izmantot pašreizējās programmas, lai veicinātu daudzvalodību, konkrēti nodrošinot:

- saskaņotāku pieeju (t. i., sniedzot saskaņotu informāciju valodu daudzveidības veicināšanai, pievēršot uzmanību valodu jautājumiem projektos un iniciatīvās);

- lielāku sinerģiju starp dalībvalstīm (t. i., palīdzot tām sasniegt kopīgos mērķus, īstenojot Komisijas iniciatīvas un apmainoties ar labu praksi).

Atbilstoši ES mērķiem, par kuriem jau panākta vienošanās, piemēram, Barselonas mērķim "dzimtā valoda plus divas svešvalodas", paziņojumā būs iekļauti vispārīgi un darbības mērķi un ierosināti veidi, kā tos īstenot, taču īstenošana paliks dalībvalstu kompetencē. Vispārīgs princips, kas pausts Komisijas paziņojumā, ir ieteikums darboties cik iespējams tuvu iedzīvotājiem, ņemot vērā vietējās valodu vajadzības un apkopojot uzņēmumu, pilsoniskās sabiedrības un vietējo iestāžu resursus, lai tos izmantotu visefektīvākajā veidā.

Uzraudzībai iespējams izmantot jau esošo starpdienestu grupu daudzvalodības jautājumos, lai nodrošinātu, ka izmanto ar Komisiju saskaņotu pieeju un daudzvalodību iekļauj attiecīgajās Eiropas programmās un iniciatīvās, veicot pasākumus programmu līmenī (tematiskas prioritātes, budžets valodu apguves darbam un valodas praksei, atbilstoša uzraudzība utt.). Ar dalībvalstu augsta līmeņa pārstāvju darba grupas (kuras pamatā ir esošā valodu darba grupa) starpniecību nodrošinās atsauksmes un turpmākus pasākumus. Lai uzmanība arī turpmāk būtu vērsta uz daudzvalodības politiku un periodiski pārskatītu sasniegto, Komisija ieteiks Eiropas iestādēm darba kārtībā ik gadu atvēlēt laiku pārrunām par šo tematu. Komisija ieteiks Padomei iekļaut daudzvalodību Izglītības padomes uzlabotajā darba kārtībā.

Komisija regulāri atjauninās pieejamos rādītājus un apsvērs iespēju finansēt apsekojumus retāk apzinātās sfērās (piemēram, uzņēmumu un pakalpojumu sniedzēju nozarē). Attiecībā uz iekļaušanu Komisijai jānodrošina, lai valodas jautājumus pienācīgi ņemtu vērā, vērtējot attiecīgās ES programmas un politikas jomas. Komisija rosinās dalībvalstis un ieinteresētās personas iekļaut valodu jautājumu, vērtējot politiku un stratēģijas attiecīgajā līmenī. Komisija 2012. gadā veiks vispārīgu pārskatu par sasniegto un sniegs ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par gūto pieredzi. Lai tas būt iespējams, dalībvalstis ir aicinātas līdz 2011. gada beigām informēt par savu veikumu.